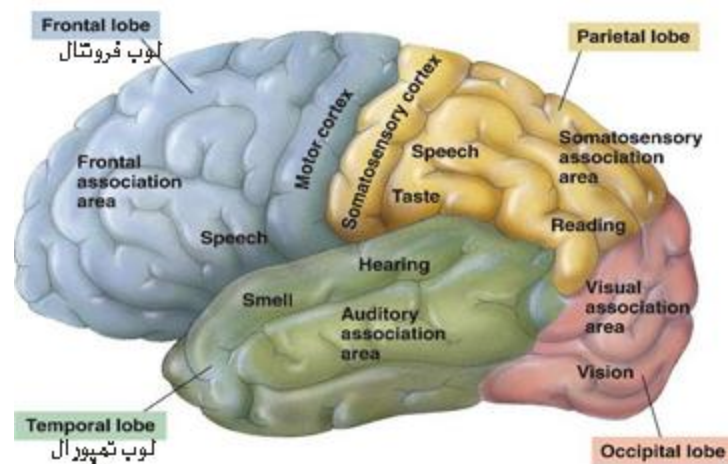

نویسنده: مهندس مهدی صمدانی

زمانی که اختلالات ذهنی و حافظه بروز پیدا می کند

آلزایمر با سهم بیشتر از ۶۵ درصد، شایع ترین نوع دمانس است. وقتی بیماری با شکایت اختلال ذهنی و یا حافظه به پزشک مراجعه می کند، شاید تنها نوع بیماری که خود و همراهانش به آن فکر می کنند، بیماری آلزایمر باشد. ولی در حقیقت بیماری آلزایمر یکی از انواع بیماری های دمانس است.

دمانس چیست؟

دمانس مجموعه ای از بیماری های مزمن مغزی است که در نتیجه ابتلا به آن، فرد توانایی های عالی ذهنی مانند حافظه، قضاوت، تکلم، و درک موقعیت خود را از دست می دهد. بیشتر این بیماری ها به صورت تحلیل برنده و برگشت ناپذیرند. تأثیر این نوع بیماری ها بر عملکرد ذهنی بیمار می تواند به حدی باشد که در زندگی روزمره ی وی اختلال و اشکال به وجود آورد. [مقاله دمانس چیست را مطالعه کنید.](#)

- علایم بیماری که در ابتدا کم و قابل چشم پوشی هستند به مرور زمان عمیق تر شده و به جنبه های مختلف عملکردهای ذهنی مغز گسترش می یابند. در نتیجه، روال زندگی بیمار و همراهان وی دچار تغییرات شگرفی میشود. با گذشت زمان، بیمار در بیشتر موارد، برای ادامه ی زندگی به مراقبت ۲۴ ساعته نیاز پیدا می کند.
- بیشتر بیماری های دمانس علاج ناپذیرند و هیچگونه درمان ثابت شده علمی که بتواند سیر بیماری را کند و یا متوقف کند وجود ندارد. ولی با اقدام سریع، تشخیص به موقع، و مداوای مناسب دمانس، می توان عوارض رفتاری از جمله افسردگی، اضطراب، توهم، پرخاشگری و غیره را تا حدی کنترل کرد و در نتیجه، استقلال بیمار و کیفیت زندگی او را برای مدت طولانی تری حفظ کرد.
- بعضی عفونت ها، عوارض دارویی، خونریزی های مغزی، کمبود بعضی ویتامین ها، عوامل متابولیک مانند کم کاری تیروئید، و افسردگی ناشی از کهولت، ممکن است باعث بروز اختلالات ذهنی شود. این نوع اختلالات با اقدام به موقع، تا حد زیادی قابل درمانند و تشخیص سریع و دقیق آنها می تواند از بوجود آمدن عوارض مغزی پایدار جلوگیری کند.
- توجه داشته باشید که علاج ناپذیر بودن بیماری دمانس، به این معنی نیست که شما و پزشک معالج از انجام کار دیگری برای بیمار خود ناتوان هستید. به عکس، با توجه به عوارض دارویی، عفونت ها، و با مراقبت درست از این بیماران، میتوان از تشدید اختلالات ذهنی آنها جلوگیری نمود و کیفیت زندگی آنها را بهبود بخشید.
- یکی از نتایج مهم تشخیص بموقع بیماری، امکان شرکت دادن بیمار در برنامه ریزی مراقبت از خود او ست. بیمار که در ابتدا توان فکری لازم را دارد، می تواند در تصمیم گیری شرکت نماید و گزینه های دلخواه را در دوران میانی و پایانی بیماری به عزیزان خود آگاهی دهد.

دمانس چگونه بوجود می آید؟

- سلول های مغزی مانند منزل شما هستند. در پایان روز، زباله هایی که در اثر مصرف غذا و یا تمیز کردن منزل بوجود می آیند، در صورتی که به بیرون از منزل منتقل نشوند، امکان زندگی در آن منزل نا ممکن می شود.
- در حال حاضر بیشتر دانشمندانی که در باره بیماری آلزایمر تحقیق می کنند بر این باورند که در بسیاری از بیماری های دمانس، اشکال در همین فرایند تخریب و تجزیه مواد اضافه در داخل سلول های مغزی است. این مواد اضافی در صورتی که در سلول و یا در محیط اطراف آن باقی بمانند، باعث اختلال در کار و نهایتاً مرگ سلول می شوند.
- در بسیاری از این موارد، این ضایعات، پروتئین ها هستند که در سلول های مغزی یا نورون ها رسوب میکنند. به وجود آمدن کلاف های پروتئینی، ارتباط بین سلول های عصبی مغز را مختل میکنند و باعث از بین رفتن آنها می شوند. شروع این تخریب سلولی در بیماری آلزایمر در منطقه هیپوکامپوس مغز که مرکز آموخته ها و حافظه انسان است صورت می گیرد و به همین علت است که مشکلات حافظه از اولین علایم این بیماری به حساب می آید.

تشخیص

- تشخیص و تعیین نوع دمانس معمولاً در یک ویزیت و به آسانی انجام نمیگیرد و ممکن است به ویزیت های مکرر توسط یک تیم پزشکی شامل متخصصین مغز و اعصاب (نورولوژیست)، اعصاب و روان، و داخلی نیاز باشد. برای تشخیص بیماری ممکن است با صلاحدید پزشک، از تست های روان شناختی، روش های مختلف تصویر برداری، و روش های آزمایشگاهی استفاده شود.

- تابلوی بالینی بیماری دمانس با پیشرفت بیماری تغییر می کند و تشخیص وجود و یا نوع دمانس، مخصوصا در مراحل اولیه، کاملا دقیق نخواهد بود. برای مثال بیماری که برای وی تشخیص بیماری الزایمر داده شده است ممکن است با پیشرفت بیماری مشخص شود که به دمانس فرونتو تمپورال مبتلا است. کشیدن خط مرز دقیق بین انواع دمانس به دلیل همپوشانی بسیاری عوارض آنها، غیر ممکن است.
- پزشک، با گرفتن شرح حال، معاینه بالینی و بررسی سوابق بیماری، انجام آزمون های روانشناختی، بررسی لیست داروئی بیمار، انجام بعضی آزمایشها، و درنظر گرفتن سایر عوامل، نسبت به تشخیص و مداخله درمانی مناسب تصمیم می گیرد.
- متأسفانه، تشخیص قطعی نوع بیماری دمانس در دوران حیات بیمار امکان پذیر نیست و فقط از طریق کالبد شکافی و با نگاه کردن به سلولهای مغز با میکروسکوپ میسر است. این تشخیص معمولا با اهدا کردن مغز بیمار به مراکز تحقیقات پزشکی انجام می گیرد و در شمار پی گیری های رایج پس از فوت بیمار نیست.

عوارض

- شدت و گستردگی از دست رفتن سلولهای مغزی یا نورون ها، و اینکه کدام قسمت مغز را در گیر کرده اند، عوارض و نشانه های متفاوتی را در بیمار بوجود می آورد. برای مثال بیماری آلزایمر در ابتدا از قسمت های مربوط به حافظه اخیر در لوب آهیانه که در قسمت های کناری مغز هستند آغاز می گردد، در حالی که دمانس فرونتو تمپورال بیشتر از قسمت های قدامی مغز که مربوط به کنترل رفتار و قضاوت است شروع میشود.
- علت اینکه چرا سلول های مغز بیماران مبتلا به دمانس با سرعت بیشتری از سیر عادی پیر شدن از بین میرود، در بسیاری از موارد، هنوز به صورت کامل شناخته شده نیست. ولی با پیشرفت هایی که در آسیب شناسی، ژنتیک، و روشهای تصویر برداری خصوصا در سالهایی اخیر بوجود آمده است، توانسته ایم تا حد زیادی به چرایی این موضوع پی ببریم.
- با پیشرفت دانش پزشکی، لیست بیماری هایی که باعث دمانس میشوند به سرعت در حال گسترده و پیچیده تر شدن است. برای مثال، توجه به دمانس فرونتو تمپورال، به عنوان چهارمین دمانس شایع، در سالهای اخیر بیشتر شده است. تحقیقات جدید نشان داده است که خود این بیماری نیز دارای زیرگروه های متعددی می باشد.
- صرف نظر از اینکه بیمار به کدام نوع دمانس مبتلا باشد، با پیشرفت بیماری و در پایان کار، علایم بالینی انواع دمانس کم و بیش مشابه یکدیگر می شوند. در نهایت، بیمار برای انجام امور روزمره و شخصی خود کاملا وابسته به مراقبین خود میشود.

مراحل پایانی

- بیشتر بیماران مبتلا به دمانس به علت هایی به غیر از دمانس، مانند عفونت ها و یا عوارض قلبی و عروقی از بین میروند. بیماران مبتلا به دمانس در مراحل پایانی بیماری، به شدت دچار اختلال در عملکرد مغز خواهند شد و در نتیجه، خطر ابتلا به بسیاری از بیماری ها و عوارض پزشکی در آنها چندین برابر میشود.
- بیمار به دلیل ناتوانی های ذهنی - حرکتی، تعادل خود را از دست میدهد، زمین می خورد، و آسیب می بیند. در هنگام بلع ممکن است غذا به کانال هوای وی راه پیدا کند و باعث عفونت ریوی شود. یا به علت های مختلف، مستعد عفونت های مکرر ادراری گردد و با مقاوم شدن بدنش در برابر آنتی بیوتیک ها، دچار عوارض کلیوی شود.